

AN ROINN OIDEACHAIS AGUS EOLAÍOCHTA

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2002

MATAMAITIC FHEIDHMEACH – ARDLEIBHÉAL

DÉ hAOINE, 21 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 4.30

Sé cheist a fhreagairt. Tá na ceisteanna ar fad ar chómharc.

Féadfar Táblaí Matamaitice a fháil ón bhFeitheoir.

Glac le 9.8 m/s^2 mar luach g .

Féadfar marcanna a chailliúint mura dtaispeántar obair riachtanach go soiléir nó mura gcuireann tú in iúl na háiteanna ar baineadh úsáid as áireamhán.

---

1. (a) Caitear cloch suas go ceartingearach faoi dhomhantarraingt agus faoi luas u m/s ó phointe atá 30 méadar taobh thuas de thalamh cothrománach. Buaileann an chloch an talamh 5 soicind ina dhiaidh sin.
- (i) Faigh luach u .
- (ii) Faigh an luas lena mbuaileann an chloch an talamh.
- (b) u an luas tosaigh faoi cháithnín atá ag gluaiseacht ina líne dhíreach faoi luasghéarú tairiseach.
 Gabhann an cáithnín fad slí p san eatramh ama ó 0 go dtí t .
 Gabhann an cáithnín fad slí q san eatramh ama ó t go dtí $2t$.
 Gabhann an cáithnín fad slí r san eatramh ama ó $2t$ go dtí $3t$.
- (i) Taispeáin $2q = p + r$.
- (ii) Taispeáin go ngabhann an cáithnín fad slí $2r - q$ sa bhreis san eatramh ama ó $3t$ go dtí $4t$.
2. (a) Tá dhá bhád, B agus C, ag gluaiseacht faoi threoluas tairiseach. Ag meandar ar leith, tá an bád B 10 km siar díreach ón mbád C. Is é 2.5 m/s sa treo 60° ó dheas den soir an luas agus an treo atá faoin mbád B i leith an bháid C.
- (i) Ríomh an t-íosfhad, ceart go dtí an méadar is gaire, atá idir na báid.
- (ii) Ríomh an fad ama, ceart go dtí an soicind is gaire, ina bhfuil an fad slí idir na báid níos lú ná nó cothrom le 9 km.
- (b) Is é 20 km/u sa treo 80° ó thuaidh den soir an treoluas faoi long, P, i leith gaoithe socra.
 Is é 10 km/u sa treo 20° ó dheas den siar an treoluas faoi long, Q, i leith na gaoithe socra céanna.
- Ríomh an méid agus an treo atá faoi threoluas na loinge P i leith na loinge Q. Bíodh do chuid freagraí ceart go dtí an km agus an chéim is gaire, faoi seach.

3. (a) Déantar cáithnín a theilgean ó phointe ar thalamh cothrománach faoi luas 39.2 m/s atá claonta ag uillinn α leis an talamh cothrománach. Tá an cáithnín ag airde 14.7 m os cionn na talún cothrománaí ag amanna t_1 agus t_2 soicind, faoi seach.

(i) Taispeáin $t_2 - t_1 = \sqrt{64 \sin^2 \alpha - 12}$.

(ii) Faigh an luach ar α ar fíor ina leith $t_2 - t_1 = \sqrt{20}$.

- (b) Déantar cáithnín a theilgean faoi threoluas u m/s ag uillinn θ don chothromán suas plána atá claonta ag uillinn β don chothromán. (Tá plána an teilgin ceartingearach agus gabhann sé an líne is mó claonadh). Buaileann an cáithnín go hingearach leis an bplána.

(i) Taispeáin $2 \tan \beta \tan(\theta - \beta) = 1$.

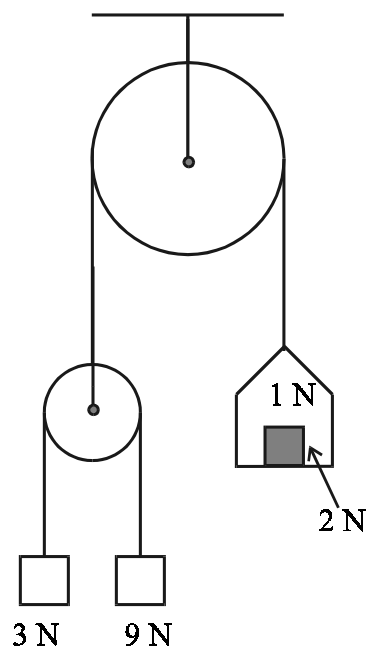
(ii) Uaidh sin, nó i slí eile, taispeáin gurb ionann le $\frac{u^2}{g\sqrt{3}}$ raon an cháithnín suas an plána claonta má tá $\theta = 2\beta$.

4. (a) Tá gluaisne armónach shimplí, ar pheiriad $\frac{\pi}{4}$ soicind, á déanamh ag cáithnín thart timpeall pointe o . Is é $8\sqrt{13}$ cm/s luas an cháithnín nuair atá sé fad slí 6 cm ón bpointe o .

Faigh aimplitiúid na gluaisne.

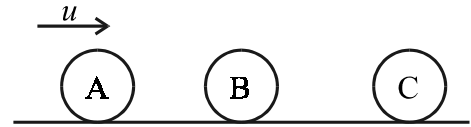
- (b) Tá ulóg éadrom mhín ceangailte ag téad doshínte éadrom, atá ag gabháil thar ulóg fhosaithe éadrom mhín, le panna scálaí ar meáchan dó 1 N. Lonnaítear cáithnín ar meáchan dó 2 N go siméadrach ar lár an phanna scálaí. Dhá cháithnín ar meáchain dóibh 3 N agus 9 N, tá siad ceangailte ag téad doshínte mhín atá ag gabháil thar an ulóg éadrom mhín. Ligtear an córas saor ó fhos dó.

Tá luasghéarú an phanna scálaí cothrom le $\frac{g}{2}$ m/s² sa treo ceartingearach in airde.

- (i) Faigh luasghéarú an cháithnín ar meáchan dó 9 N i dtéarmaí g .
- (ii) Faigh an frithghníomhú normalach (fórsa) idir an cáithnín ar meáchan dó 2 N agus an panna scálaí.

5. (a) Luíonn trí sféar chomhionanna mhíne A, B agus C ar fos ar bhord cothrománach mín i dtreo is go bhfuil a gcuid lár ina líne dhíreach.

Déantar an sféar A a theilgean i dtreo B faoi luas u . Imbhuaileann an sféar A go díreach le B agus ansin imbhuaileann B go díreach le C. Gluaiseann an sféar C, tar éis an imbhuaile, faoi luas $\frac{5u}{8}$.

Is é e an chomhéifeacht cúitimh don dá imbhuaileadh faoi seach.

Faigh e , ceart go dtí dhá ionad de dheachúlacha.

- (b) Imbhuaileann sféar mín P le sféar mín eile Q atá comhionann leis agus atá ar fos.

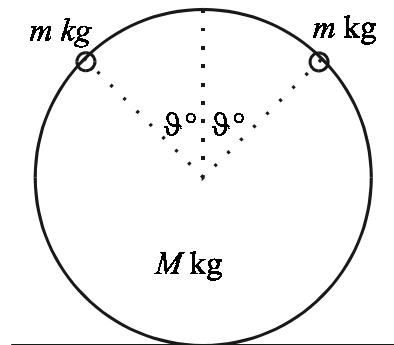
Déanann treoluas P, roimh an tuinseamh, uillinn α le líne na lár ag am an tuinsimh, áit a bhfuil $0^\circ \leq \alpha < 90^\circ$.

Déantar treoluas P a shraonadh trí uillinn ϑ de thoradh an imbhuaile i dtreo is go ndéanann a threoluas i ndiaidh an tuinsimh uillinn $\vartheta + \alpha$ le líne na lár ag am an tuinsimh.

Is é $\frac{1}{4}$ an chomhéifeacht cúitimh idir na sféir.

$$\text{Taispeáin } \tan \vartheta = \frac{5 \tan \alpha}{3 + 8 \tan^2 \alpha}.$$

6. Seasann fonsa ceartingearach aonfhoirmeach mín, ar ga dó r agus ar mais dó M kg, i bplána ceartingearach ar dhromchla cothrománach. Déantar an fonsa a shnáthadh trí dhá fháinne bheaga ar mais do gach ceann faoi seach m kg. Ligtear na fáinní saor ó fhos dóibh ag barr an fhonsa.

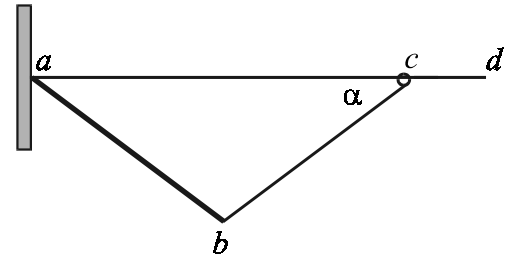
- (i) Nuair atá gach fáinne díobh tar éis titim trí uillinn ϑ ar mhalairt taoibhe den fhonsa, taispeáin gurb é

$$mg(3\cos \vartheta - 2) \text{ N},$$

an fórsa normalach frithghníomhaithe a fheidhmíonn an fonsa ar gach fáinne, áit a nglactar leis go ndéantar an fórsa sin a fheidhmiú sa treo amach ó lár an fhonsa.

- (ii) Taispeáin go n-éireoidh an fonsa ón mbord má tá $m > \frac{3M}{2}$.

7. Tá slat aonfhoirmeach, $[ab]$, ar meáchan di $4W$ agus ar fad di $2l$, saor chun rothlú mín a dhéanamh thart timpeall pointe fosaithe a . Síneann sreang fhosaithe, $[ad]$, go cothrománach ó a . Tá críochphointe b na slaite ceangailte ag téad dhoshínte éadrom, $[bc]$, ar fad di $2l$, le fáinne, ar meáchan dó W agus le trastomhas nach fiú a áireamh, atá in ann sleamhnú ar an tsreang.

Is é μ an chomhéifeacht frithchuilte idir an fáinne agus an tsreang.

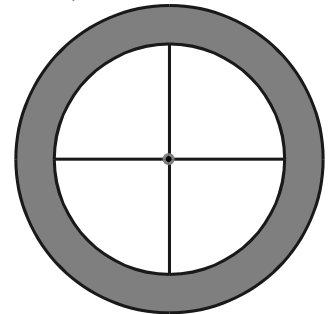
Déanann an téad uillinn α leis an gcothromán nuair atá an córas i gcothromaíocht theorantach (is é sin ar tí sleamhnú).

(i) Taispeáin $\tan \alpha = \frac{1}{2\mu}$.

(ii) Taispeáin gurb é $W\sqrt{1+4\mu^2}$ an teannas sa téad.

8. (a) Cruthaigh gurb é $\frac{1}{3}ml^2$ móimint tháimhe slaite aonfhoirmí ar mais di m agus ar fad di $2l$ thart timpeall aise trína lár atá ingearach leis an tslat.

- (b) Déantar roth aonfhoirmeach déthoiseach (an réigiún scáthlínithe) agus ceithre spóca laistigh den roth a thaispeáint sa léaráid. Is é $6a$ an ga inmheánach agus is é $8a$ ga seachtrach an rotha. Is é m mais agus $6a$ fad gach spóca faoi seach. Is é $18m$ mais iomlán an rotha agus na gceithre spóca le chéile.

(i) Taispeáin gurb é $\frac{m}{2\pi a^2}$ an mhais in aghaidh acharaonad an rotha (an réigiún scáthlínithe).

(ii) Taispeáin gurb é $748ma^2$ móimint tháimhe iomlán an rotha agus na gceithre spóca le chéile thart timpeall aise tríd an lár atá ingearach le plána an rotha.

(iii) Má tá $m = 100$ gram agus $a = 10$ cm, cé mhéad oibre a dhéantar i dtabhairt an rotha seo mar aon leis na spócaí chun fois ó 6000 rothlú an nóiméad?

9. (a) Nuair a chuirtear dlúthshorcóir aonfhoirmeach i leacht A, snámhann sé ceartdíreach agus $\frac{2}{5}$ den ais aige faoin leacht.

Nuair a chuirtear an dlúthshorcóir aonfhoirmeach i leacht B, snámhann sé ceartdíreach agus $\frac{4}{7}$ den ais aige faoin leacht.

Cén codán d'ais an tsorcóra atá faoin uisce nuair a shnámhann an sorcóir ceartdíreach i meascán aonfhoirmeach arb ann dó comhthoirt de leacht A agus de leacht B?

- (b) Sceall sféarach folamh ar ga seachtrach dó 0.5 m agus ar tiús aonfhoirmeach dó 0.1 m, snámhann sé i leacht ar dlús coibhneasta dó 0.9.

Is é $\frac{36}{61}$ dlús coibhneasta ábhar an scealla.

Cén codán den toirt, atá iata ag dromchla seachtrach an scealla, atá faoin leacht?

10. (a) Réitigh an chothromóid dhifreálach

$$\frac{dy}{dx} = e^{x-y}$$

má thugtar $y = \ln 4$ nuair $x = 0$.

- (b) Tosaíonn cáithnín ó fhos agus gluaiseann sé ina líne chothrománach. Tugtar a luas v ag am t ag an gcothromóid

$$\frac{dv}{dt} = 100 - v.$$

- (i) Faigh an t-am a thógann sé don cháithnín a luas a mhéadú ó 25 m/s go dtí 75 m/s.
- (ii) Cén fad slí a ghabhann an cáithnín agus é ag dul ó fhos go dtí go sroicheann sé luas 75 m/s?
- (iii) Cinn luas teorantach, v_1 , an cháithnín.
(is é sin, $v \rightarrow v_1$ de réir $t \rightarrow \infty$).